

**ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอน
ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี**
**Relationship Between School Administrator Leaderships and Efficiency of
Monks' Moral Teaching in Schools, Phetchaburi Province**

พระครูวาทีวรวัฒน์*
Prakru Wateworawat
สุเทพ ลิ้มอรุณ**
Sutep Limaroon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และครูผู้สอนในสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
2. ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านบุคลิกลักษณะของครูอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจ
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลางในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการกระตุ้นทางปัญญามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอน อยู่ในอันดับสูงสุด และรองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม

Abstract

The purposes of this research were to study school administrator leadership, efficiency of monks' moral teaching in schools, and the relationship between school administrator leadership and efficiency of monks' moral teaching in schools, Phetchaburi province. The samples were

* นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

328 informants consisting of administrators, mentors and teachers. The research instrument used for data collection was a 5-scale questionnaire. Data were analyzed through percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The research results were as follows:

1. The school administrator leadership were at a high level as a whole. Additionally, the ideal influence was at the highest level and the inspirational motivation was at the second highest.

2. The efficiency of monks' moral teaching in schools in Phetchaburi province was at a high level. In addition teachers' personality was at the highest level and satisfaction was at the second highest.

3. The relationship between the school administrator leaderships and the efficiency of monks' moral teaching in schools in Phetchaburi province was at a moderately positive level with the .01 level of significance. The relationship between intellectual stimulation and the efficiency of monks' moral teaching in schools was at the highest level and the inspirational motivation was at the second highest level.

Keyword: school administrator leaderships/efficiency of monks' moral teaching

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้มุ่งเน้นในด้านการพัฒนาคน ด้วยเหตุที่คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดขององค์กร คนที่มีคุณภาพก็คือคนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยการศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืน และมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทร ซึ่งปัจจุบันได้มีการปฏิรูปในหลายๆ ด้าน เช่น ระบบราชการ การเมืองและการศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปด้านการศึกษา โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และ

สถานศึกษาโดยตรง โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปด้านต่างๆ เช่น ระบบการศึกษา ระบบการเรียนรู้ ระบบการบริหารจัดการ และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในด้านสถานศึกษา การบริหารจัดการบุคลากรของสถานศึกษา หลักสูตร และระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะกล่าวถึงโดยแบ่งเป็น 2 ประการคือ ประการแรก ด้านภาวะผู้นำ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการในองค์กร ดังที่นักวิเคราะห์หลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำ ได้กล่าวไว้ว่าเป็นความสามารถหรือกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นที่ยอมรับและมีความเชื่อถือ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำงานได้อย่างเต็มที่ ให้มีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2550: 166) และ ประการที่ 2 บุคลากรทางการศึกษาและระบบการเรียนรู้ คือ

ประสิทธิภาพการเรียนการสอน ซึ่งองค์กรและสถานศึกษาหลายแห่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนไว้ว่า องค์กรประกอบที่มีผลต่อประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กรได้แก่ 1) เจตคติที่มีต่อวิชาชีพ 2) ความรู้ความเข้าใจ และ 3) ความสามารถหรือทักษะในการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541: 28) และประสิทธิภาพการสอนเป็นระบบการทำงานที่ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกลักษณะของครู 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน และ 3) ด้านความพึงพอใจ (ทศนา แซมณี, 2546: 207-208)

ปัจจุบันประเทศไทยมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาคน ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ก่อให้เกิดปัญหาสังคมในปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านคุณภาพชีวิตของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชน นักเรียน และนักศึกษา จากผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และผลการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งสถาบันต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนผลพบว่าสภาพปัญหาที่ท่วมท้นจนถึงขั้นวิกฤตต่อเยาวชนและคนไทยใน 12 เรื่อง คือ 1) ระดับสติปัญญาของเด็กไทย มีแนวโน้มลดต่ำลงจนน่าเป็นห่วง 2) สภาพร่างกายที่อ่อนแอลง ขาดภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ 3) วุฒิภาวะทางอารมณ์ พฤติกรรม และการแสดงออกแฝงไปด้วยความก้าวร้าวรุนแรงในการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น 4) เด็กวัยใสที่อ่อนเยาว์แต่กลับเรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยที่ควรจะเป็น 5) การแสวงหาความรู้ ความสุข และการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย 6) วัตถุนิยมเป็นตัวตั้งในการสร้างคุณค่าเชิงปริมาณ 7) การให้ความสำคัญ

กับตนเองมากกว่าส่วนรวม 8) เด็กจำนวนไม่น้อยขาดรากเหง้าทางศาสนา ศีลธรรม วัฒนธรรม 9) เกิดสภาวะความเครียด การกดดันจากการแข่งขันมี วัฒนธรรมเจียบเก็บตัวและแยกตัวออกจากคนในครอบครัว 10) การมองความสำเร็จในเชิงตัวบุคคลมากกว่าการใช้ความเป็นหลักการและเหตุผลมีความคิดที่เป็นรูปสำเร็จ (Package) การลอกเลียนแบบ (Copy) ที่เป็นไปตามค่านิยม 11) การเล่นพนันฟุตบอล การมีหนี้สินจนมีผลเสียต่ออนาคตของเด็กและเยาวชน 12) เด็กทำงานหนักไม่เป็น ชอบความสะดวกสบายในรูปแบบต่างๆ ภาพชุดคุณลักษณะของเด็กไทย 12 ประการนี้ เป็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ของสังคมไทย ด้วยปัจจัยข้อมูลการศึกษา ดัชนีบ่งชี้ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจที่เป็นปัจจุบันล้วนระบุถึงความเสี่ยงและความเป็นไปของคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เด็กหลายคนอาจมีคุณลักษณะดังกล่าวหลายข้อหรือไม่มีเลยก็เป็นได้ หรือมีเพียงบางข้อแต่อาจลดหรือเพิ่มขึ้นได้เช่นเดียวกัน ในข้อสรุปเบื้องต้นทุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยทางครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ศาสนา สถาบัน และหน่วยงานต่างๆ ล้วนอยู่ในภาวะอ่อนแอ ผุกร่อน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

จากเหตุผลความจำเป็น สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนของไทย จึงควรสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เยาวชนของไทย ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติ ประเทศไทยมีทุนทางสถาบันที่น่าพาประเทศไทยให้อยู่เย็นเป็นสุขสืบมาช้านาน อันได้แก่สถาบันศาสนา ซึ่งนับเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ เนื่องจากศาสนาได้หล่อหลอมบุคคลให้เกิดการพัฒนาเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา มีพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจำนวนมากมายที่คนไทยให้ความเคารพนับถือและ

เลื่อมใสศรัทธา ดังนั้น กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้พิจารณาเห็นว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นโครงการที่สามารถนำกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสู่กลุ่มเยาวชนให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการปฏิบัติการณ์ในสถานศึกษา ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ความร่วมมือเพื่อให้โครงการดังกล่าวดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง และปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา รูปแบบภาวะผู้นำในการบริหารงานที่สำคัญและที่นําจะทำให้การดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Bass and Avolio, 1994) โดยที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีองค์ประกอบด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านคำมั่นถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนมีองค์ประกอบ ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ และด้านการบริหารแบบวางเฉย

ผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี เป็นผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ปฏิบัติการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี และเป็นพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา มีความเห็นว่าการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและส่งเสริมศีลธรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมการนำหลักธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชนเกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นโครงการเชิงรุกที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมและมีส่วนผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีให้เกิดขึ้นในบริบทของสังคมไทยระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

โดยพระสอนศีลธรรมจะเป็นผู้นำหลักธรรมคำสอนของศาสนาผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง และพระสอนศีลธรรมมีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานโครงการให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษามีผลเป็นประการใด ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาจังหวัดเพชรบุรีมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงไร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและการติดตามในการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อนำสู่การปรับปรุงและการพัฒนา การดำเนินตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี ให้มีการพัฒนาและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรีมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและอยู่ในระดับปานกลาง

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1,820 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967: 297) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 328 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตามสัดส่วนของประชากร

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของแบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio, 1994: 9-10) ประกอบด้วยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 4 ด้าน และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน มี 2 ด้าน ดังนี้

2.1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย

- 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence)
- 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation)

3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation)

4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration)

2.1.2 ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน ประกอบด้วย

1) ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ (Contingent Reward)

2) ด้านการบริหารแบบวางเฉย (Management by Exception)

2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้แนวคิดของทิสนา แซมณี (2546: 207-208) ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านบุคลิกลักษณะของครู

2.2.2 ด้านกระบวนการการเรียนการสอน

2.2.3 ด้านความพึงพอใจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิภาพของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 ฉบับ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องเพศ ระดับการศึกษา อายุ และตำแหน่งหน้าที่ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรีและตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี แบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการสอนของพระสอน

ศีลธรรม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง ทั้งทางด้านโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้ เพื่อให้ข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงแก้ไข เมื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว จึงนำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแต่ละข้อ และประเมินความสอดคล้อง จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Items Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .066 – 1.00 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ต่อจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรของสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.977 ส่วนค่าความเชื่อมั่นตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.967 และค่าความเชื่อมั่นตัวแปรประสิทธิภาพการสอน เท่ากับ 0.983

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วจัดส่งและนำไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และเก็บคืน

ด้วยตัวเอง แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน

1. ตรวจสอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดค่าสถิติ ดังนี้
  - 2.1 วิเคราะห์สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
  - 2.2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิภาพ การสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา
  - 2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearsons' Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ

เมื่อแยกพิจารณา แต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ และด้านการบริหารแบบวางเฉย ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านบุคลิกลักษณะของครู อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจ และด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และมีทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการบริหารแบบวางเฉยไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตนสอดคล้องกับการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ของผู้บริหาร รู้จักการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการกระตุ้นทางปัญญาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษา และหาความร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันผู้บริหารจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการมอบหมายงานตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอภิขยา มีเพียร (2552: 134) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับเป็นรายด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี เป็นรายด้าน พบว่า มี 5 ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการตัดสินใจโดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์

ในการบริหาร มีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีและมองโลกในแง่บวก ผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกถึงความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานที่ดี มีการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นในแง่มุมมองต่างๆ สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้คิดแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและใช้การวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอภิขยา มีเพียร (2552: 135) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในอันดับมากที่สุดเช่นกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก คือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพนับถือของผู้ร่วมงาน ด้านการกระตุ้นทางปัญญาที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีบทบาทตลอดจนผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานที่ดี สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารแบบวางเฉยอยู่ในอันดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารใช้การบริหารงานโดยปล่อยให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จะเข้าไปแทรกแซงการทำงานก็ต่อเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นหรือทำงานได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารไม่ชอบเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน มักปล่อยให้มีการทำงานในสภาพเดิมๆ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ของภาวะผู้นำในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านบุคลิกลักษณะ

ของครูอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจ และด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี ได้ดำเนินการประสานกับโครงการพระสอนศีลธรรมโรงเรียน โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2 สำนักงานอาชีวศึกษาเพชรบุรี ซึ่งทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ประกอบกับคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมแต่ละรูปมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และมีคุณสมบัติเฉพาะตนที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรีในแต่ละด้าน พบว่า ด้านบุคลิกลักษณะของครู อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจและด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติตนของพระสอนศีลธรรมมีการแสดงออกไม่ว่าจะทางกาย ทางวาจาเป็นไปอย่างสุภาพเรียบร้อย ปฏิบัติตนเป็นที่รัก ที่เคารพและเป็นที่เชื่อใจของผู้เรียนได้อย่างดี ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม มีเหตุผลตลอดจนพระสอนศีลธรรมได้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนได้เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้และศึกษาค้นคว้า พระสอนศีลธรรมให้ความสนใจ และดูแลทุกข์สุขของผู้เรียนพระสอนศีลธรรมสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นให้ความเอื้ออาทรต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการสอนของพระสอนศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนาวา สุขรมย์ (2550: 120-127) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ตัวแปร

ประสิทธิภาพการสอนของครูที่งานวิจัยนี้ศึกษามี 9 ด้าน ในภาพรวมและแต่ละด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการจัดการกระบวนการเรียนการสอน ด้านบุคลิกลักษณะของครูต่างอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ด้านบรรยากาศชั้นเรียน ด้านความเป็นธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับด้านความพึงพอใจของงานวิจัยฉบับนี้ ต่างอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ระดับปานกลาง ($r = 0.434$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละด้าน กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและมีทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นการบริหารแบบวางเฉยไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ การกระตุ้นทางปัญญา ($r = 0.449$) และรองลงมา คือ การสร้างแรงบันดาลใจ ($r = 0.421$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคล และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ที่สอดคล้องกับการดำเนินจัดการของสถานศึกษา ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ซึ่งจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540: 188-189) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจความศรัทธา และความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนต่างอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อค้นพบยังสรุปว่า ผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำในการให้รางวัลตามสถานการณ์มากกว่าการบริหารแบบวางเฉย การใช้อำนาจของผู้บริหารและความพึงพอใจในงานของครู โดยที่ครูผู้ที่ทำหน้าที่สอนหรืออาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอน อาจเป็นเพราะว่าการบริหารแบบวางเฉยนั้น ผู้บริหารปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานไปตามสบาย ไม่ชอบการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการทำงาน ไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาการทำงานจึงไม่เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นภาวะผู้นำด้านการบริหารแบบวางเฉยจึงไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ภาวะผู้นำด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรรักษาการปฏิบัติตน

เป็นแบบอย่างที่ดี คุณสมบัติเกี่ยวกับการตัดสินใจ การมีมนุษยสัมพันธ์และการเอื้ออาทรต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ในส่วนของการบริหารแบบวางเฉยซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้ปรับรูปแบบการบริหาร เช่น ให้ความเอาใจใส่ ติดตามงานมากยิ่งขึ้น คอยให้ความช่วยเหลือและแนะนำการปฏิบัติงานต่างๆ เป็นต้น

1.2 จากการศึกษาประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านบุคลิกลักษณะของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความพึงพอใจ และด้านกระบวนการเรียนการสอนตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเช่นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรได้ปรับปรุงรูปแบบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น พัฒนาความรู้และทักษะการสอนตลอดจนหลักการประเมินผลผู้เรียนให้กับพระสอนศีลธรรม เป็นต้น

1.3 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี กับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีความสัมพันธ์

ในระดับปานกลางและมีทิศทางบวก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรได้ในการและส่งเสริมในการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรีให้ประสบผลตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เช่น การประสานงาน การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกัน ปรับบทบาทการบริหารของผู้นำให้สอดคล้องยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี หรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในจังหวัดอื่นๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบเพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธศาสนา เช่น หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ 4 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สิริวงศาบรรณ. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมการศาสนา. (2548). คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ 2552. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ทิศนา แคมมณี. (2546). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2 ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นาวา สุชมัย. (2550). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา และความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). **มนุษย์สัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิขยา มีเพียร. (2552). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอนฉบับปรับปรุง.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Bass, B.M. & Avolio, B.J. (Eds.). (1994). **Improving organizational effectiveness through transformational leadership.** Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Raynold, David. (1998). **Schooling for Literacy : A Review of Research on Teacher Effectiveness and School Effectiveness and Implication for Contemporary Education Policy.** *Education Review.* 24(5) :50.